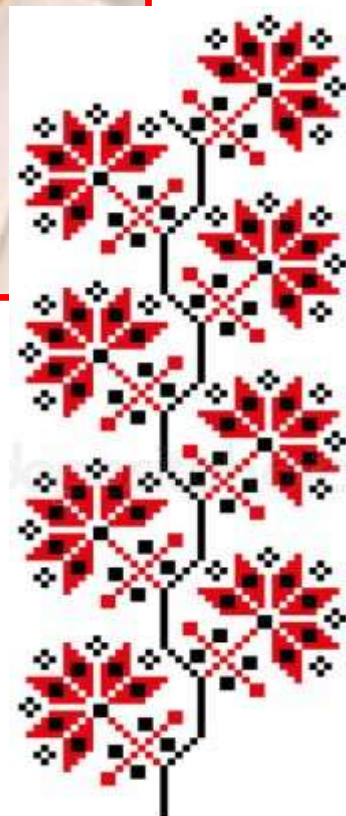
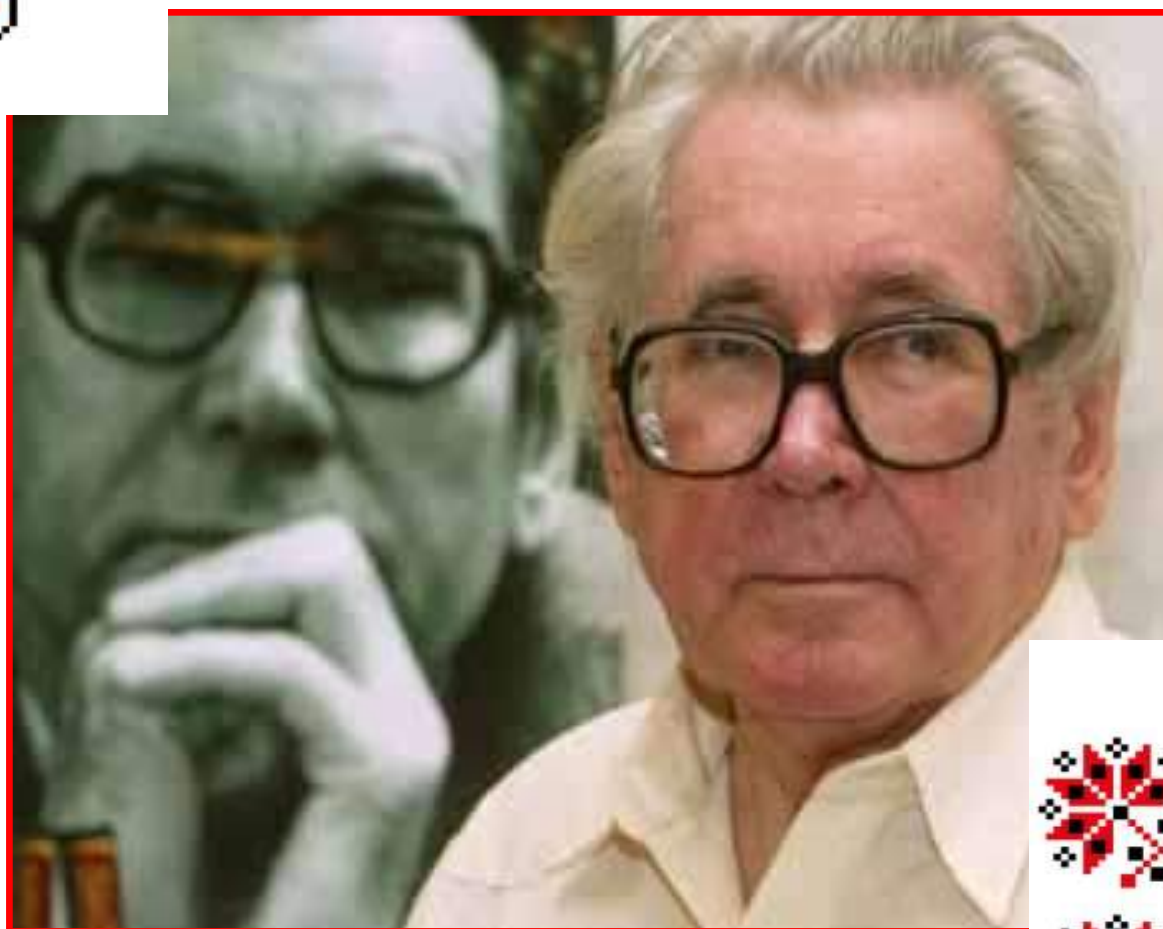

*Дивосвіт Павла
Загребельного*

Департамент культури і туризму
Полтавської обласної державної
адміністрації
Полтавська обласна бібліотека
для юнацтва імені Олесея Гончара

Серія „Бібліотечка рефератів”

Дивосвіт Павла Загребельного

*Інформаційно-бібліографічні матеріали
до 95-річчя від дня народження П. А. Загребельного*

Полтава – 2019

УДК 01:821.161.2'06(092)Загребельний
Д 44

Укладач: Вікторія Юріївна Логвиненко

Дивосвіт Павла Загребельного : інформаційно-бібліографічні матеріали до 95-річчя від дня народження П. А. Загребельного / укладач В. Ю. Логвиненко ; Полтавська обласна бібліотека для юнацтва імені Олеса Гончара. – Полтава, 2019. – 36 с. – („Бібліотечка рефератів”).

Інформаційно-бібліографічні матеріали присвячені 95-річчю від дня народження П. А. Загребельного „Дивосвіт Павла Загребельного” із серії „Бібліотечка рефератів” спрямовані на всебічне висвітлення матеріалів про життя та творчість письменника, якого ще при житті визнано одним з найкращих письменників світу ХХ століття.

Видання розраховане на широке коло користувачів: бібліотечних працівників, викладачів, вчителів загальноосвітніх шкіл, студентів, школярів та всіх шанувальників творчості великого класика української літератури.

Матеріал не є вичерпним, посібник складено на основі видань наявних у фондах Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва імені Олеса Гончара.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Життєпис Павла Архиповича Загребельного	5
2. Літературна діяльність	9
✓ 2. 1. Золоті сторінки творчості	11
✓ 2. 2. Голоси історії	15
3. Кінематографічна діяльність	20
4. Настанова нащадкам	22
5. Вшанування пам'яті Павла Загребельного.....	24
6. Спогади відомих людей про письменника.....	25
Використана література.....	29
✓ Твори письменника	29
✓ Матеріали про життя і творчість	30
✓ Фільмографія	32
✓ Електронні ресурси.....	32

Передмова

25 серпня 2019 року українська спільнота святкує 95-річний ювілей Павла Архиповича Загребельного, класика української літератури, твори якого видаються великими тиражами. Його називають Нестором-літописцем ХХ століття, адже романи Загребельного – це своєрідний літопис багатостраждальної української історії від сивої давнини Київської Русі до першого десятиліття незалежності України.

Павла Архиповича Загребельного – людину титанічної працездатності, надзвичайної ерудиції та європейської культури – ще за життя вважали патріархом української літератури та сучасним класиком. Один з найвидатніших українських романістів останньої чверті ХХ ст., він створив цілу бібліотеку високохудожньої історичної та сучасної прози. Поява кожного його роману, кожної книжки була неординарною подією в культурному житті України.

Творчість П. Загребельного справила великий вплив на суспільну свідомість і думку, рішуче виступила в обороні національних святинь. Своїми сміливими, нестандартними історичними романами він утверджував українську присутність у часах і світах.

Павло Архипович мав неповторний талант досліджувати явища життя, був людиною різнобічних інтересів, мав полемічне обдарування. Він гостро сприймав суспільно значимі події і втілював свої думки та почуття в яскравих публіцистичних матеріалах, активно виступав з літературно-критичними статтями.

Павло Загребельний – найяскравіший український прозаїк, людина виняткової освіченості та енциклопедичних знань, він був одним з найпопулярніших письменників і залишається таким й понині. У творчому доробку письменника близько 40 романів, кілька збірок оповідань, низка п'єс і публіцистичних творів. За його книгами знято 7 художніх фільмів.

У 2004 році за самовіддане служіння Україні, багаторічну плідну діяльність на ниві письменства, визначний особистий внесок у збагачення національної духовної скарбниці, утвердження гуманістичних ідеалів Павлу Архиповичу Загребельному було присвоєно звання Героя України.

1. Життєпис Павла Архиповича Загребельного

Ніхто не має права мовчати, а надто письменник.

Це моє кредо, я сповідував його все своє життя.

Я не шкодую, що я так жив чесно та справедливо.

Оце все, що я мав вам сказати.

Все решта, написана в моїх книжках.

Павло Загребельний

Життєвий шлях письменника – типовий, схожий на той, що простелився усім іншим літераторам повоєнного призову, і водночас, звичайно, багато в чому і своєрідний, неповторно-індивідуальний. Це – досвід, життєві випробування, біографія саме його, Павла Загребельного, вони й визначали творчу й людську особистість романіста, самотність його прози.

Павло Архипович Загребельний народився 25 серпня 1924 року в селянській сім'ї Архипа Опанасовича та Варвари Кирилівни. Рік народження, як це часто буває, зумовив трагічні сторінки біографії. На суворі роки, коли по селах ще тривали класові бої, коли закладались індустріальні основи соціалізму, здійснювалися колективізація, культурна революція, припало дитинство письменника, який виріс в одному з мальовничих куточків України, де сходяться три області – Полтавська, Кіровоградська, Дніпропетровська, – в селі Солошиному Кобеляцького району на Полтавщині. „Мені й зараз сняться ті стежки з дитинства, згадуються, — розповідав П. Загребельний. – *Найдорожчі спогади, хоч скільки потім було подій, припадають на перші шістьнадцять років життя. У всіх творах – моє село, навіть прізвища вибираю для своїх героїв наші, солошинські*”.

Зараз територія тодішнього села Солошине затоплена водами Середньодніпровської ГЕС, а село перенесено північніше. Це вже інше село на геометрично розкреслених вулицях за кілька кілометрів від віками обжитих місць.

Майже всі жителі села були неграмотними, в тому числі й мати майбутнього письменника. Вона ходила вчитися до гуртка з ліквідації неписьменності й брала з собою маленького Павла. Вже у п'ять років він навчився добре читати, захопився книжками, і ще до початку 1 класу, Павло подужав, мало не половину усієї шкільної програми.

Змалку хлопчина був дуже допитливим і з максимальною швидкістю та неймовірною настирливістю хапав знання всюди, де тільки можна було, зростав спостережливим, любив природу.

Доросле життя майбутнього письменника почалося завчасно і важко: у ранньому віці хлопчик осиротів – померла мама, відтоді Павло не розлучався з іконою св. Варвари, бо так звали його неньку. А далі починалася історія непростих стосунків із мачухою, і водночас – взаємної „дивної любові” сина й батька. З родичами та односельчанами насилу пережив колективізацію і голодомор 33-го.

Навчався майбутній письменник у Солошинській середній школі, де у 1938 році закінчив семирічну школу. Атестат десятирічної середньої освіти Павло здобував у сусідньому селі Озера. Скромний, наполегливий і працелюбний хлопець вирізнявся серед інших великими здібностями до навчання, мав чудову пам'ять. Особливо відзначався знанням літератури. Брав участь у літературному гуртку, мріяв стати вченим, бо дуже любив математику. Всі три роки навчання у старших класах був відмінником.

У червні 1941 року Загребельний закінчив десятирічку. Збирався вчитися далі, але почалася друга світова...

На ранок 23 червня 1941 року вчорашній десятикласник Павло Загребельний, у віці 16 років прибув до райвійськкомату, де отримав направлення до артилерійського училища в Києві. Вже 29 червня він приїхав до столиці України. Майбутніх курсантів одразу повезли вантажити архіви у Софійському соборі. Хлопець, котрий уперше побачив Софію, був вражений її красою. Зачарування мистецьким витвором далеких предків жило в ньому понад 20 років і втілилось у чудовому романі „Диво”. Хоча того червневого ранку Загребельний і в гадці не мав, що стане письменником.

Під час оборони Києва курсант П. Загребельний дістав поранення і контузію. Його евакуювали до Саратова, в госпіталь. Після лікування, восени 1941 року, він потрапив до Середньоазіатського військового округу, де закінчив навчання в Харківському артилерійському училищі.

У березні 1942 року як командир взводу гірської артилерії 256-ї стрілкової бригади Павло Загребельний вирушив з туркменського міста Кизил-Арват на радянсько-іранський кордон. Юного полтавця зачарував Схід (свої враження письменник відтворив у пригодницькій повісті „Марево”, в оповіданні „Калахарі”, у творах збірника „Неймовірні оповідання”). Наприкінці квітня 1942 року він прибув у 61-у армію Брянського фронту. Під час операції „Смерч”, яку проводили німці, лейтенанта Загребельного було тяжко поранено в груди вдруге. Його, помираючого, підбрала німецька трофейна команда. Так він опинився в полоні.

До лютого 1945 року перебував у гітлерівських концтаборах, пройшовши через тортури та втечі, при одній з яких йому вибили ліве око. Два з половиною роки перебування в німецьких таборах не минулися даремно – він захворів на

туберкульоз і вижив тільки тому, що був молодим та досить міцним. Навесні 1945 року вдалося втекти з полону і стати бійцем загону французьких партизанів. Павло потрапив у Париж, потім – у Кельн. Там із травня до листопада 1945 року він служив офіцером зв'язку радянської військової місії у британській окупаційній зоні та при 1-й армії США.

На цей час, коли вже стільки тяжкого й складного випало на долю майбутнього письменника, коли вже стільки ввібрала й пережила його душа, йому самому було лише... двадцять один рік.

Повернувшись на Батьківщину, Павло Загребельний постав перед найстрашнішими випробуваннями: через те, що він, радянський офіцер, був у полоні, його вважали зрадником. Для спеціальної перевірки Павла відправили до фільтраційного табору. У січні 1946 року його, хронічно хворого на легені, за станом здоров'я звільнили й демобілізували. Сам Павло Архипович розповідав: *„А після війни ще 16 років був „людиною другого сорту” : адже ті, хто знаходився в полоні, вважалися „зрадниками Батьківщини”. Мене всіляко переслідували. Це був болісний час. І саме тоді я почав писати. Очевидно, тому і взявся за перо, що в житті було багато горя”*.

У вересні 1946 року Павло Загребельний вступив на філологічний факультет Дніпропетровського університету. Він вчився на відмінно, очолював науковий гурток, друкував статті, почав писати оповідання. Закінчивши з відзнакою університет, отримав вільний диплом, тобто без направлення на певне місце роботи. Павло мріяв працювати журналістом, але з 1951-го по 1953 роки не міг влаштуватися на роботу через неблагонадійність, адже був у полоні. У цей морально тяжкий період його порятунком стала творчість. Деякі з оповідань молодого автора було опубліковано в періодиці. Ситуація змінилася на краще тільки в 1953 році, його прийняли на роботу в газету „Дніпровська правда”. Того ж року вийшла перша книга письменника „Каховські оповідання”, написана у співавторстві з Ю. Пономаренком.

На початку 1954 року Павла Загребельного прийняли до Спілки письменників

України, запросили до Києва працювати в редакції журналу „Вітчизна”. Із цього часу в його трудовій книжці у графі „професія” з’явився запис – „письменник”.

В 1961–1963 рр. П. Загребельний очолював „Літературну газету” (яка тоді здобула і свою нову назву – „Літературна Україна”), виявивши на цій посаді гостре чуття сучасності, творчу сміливість, винахідливу ініціативу. Приблизно в той же час з’явилися три перші романи письменника: „Європа 45” (1959), „Європа. Захід” (1960), „Спека” (1960).

Наступні десятиліття характерні тим, що за цей час було написано вісімнадцять романів, п’єси, кіносценарії, повісті, критичні статті, які

принесли письменникові не лише серйозний творчий успіх, а й безумовний суспільний авторитет. 1974 року його романи „Первоміст” і „Смерть у Києві” відзначено Державною премією УРСР імені Т. Г. Шевченка, в 1980 році він став лауреатом Державної премії СРСР за роман „Розгін”.

З 1979 року Павло Загребельний – перший секретар правління Спілки письменників України, яку очолював 15 років. Він також секретар Спілки письменників СРСР, Голова Комітету по Державних преміях Української РСР ім. Т. Г. Шевченка. На XXVI з’їзді Комуністичної партії України обраний членом ЦК. Був депутатом Верховної Ради СРСР 10-го і 11-го скликань, Верховної Ради УРСР 9-го скликання, його удостоєно високих урядових нагород.

За його сценаріями на Київській кіностудії імені Олександра Довженка були зняті художні фільми: „Ракети не повинні злетіти” (1965), „Перевірено – мін немає” (1966), „Лаври” (1974), „Ярослав Мудрий” (1982). Письменник власноруч переробляв деякі свої прозові твори на п’єси, які були поставлені українськими театрами. В незалежній Україні видав романи „Гола душа”, „Тисячолітній Миколай”, „Юлія”, пригодницьку повість „Ангельська плоть” і ряд інших творів.

У 2004 році за самовіддане служіння Україні, багаторічну плідну діяльність на ниві письменства, визначний особистий внесок у збагачення національної духовної скарбниці, утвердження гуманістичних ідеалів нагороджений званням Героя України.

Успіхи і визнання прийшли не самі по собі – вони стали наслідком напруженої творчої й громадської діяльності письменника, який свій талант тримав в щоденному режимі наполегливої праці, творчої ненастанності.

Загребельний багато часу присвячував роботі, сім’я рідко бачила його вдома. Письменник все життя був одружений на одній жінці – Елі Михайлівні Загребельній (Щербань). У нього залишилося двоє дітей – дочка і син, троє онуків і правнук.

Письменник останні роки прожив на своїй дачі у Кончі-Озерній під Києвом. Протягом останніх трьох років він не піднімався з ліжка і майже не говорив, читати сам не міг – його очима була дружина. Все життя Загребельний вів щоденник, що заповідав опублікувати через 20 років після своєї смерті.

Павло Загребельний помер 3 лютого від тяжкого туберкульозу та воєнних проникаючих поранень в грудну клітину на 84-му році життя, похований на Байковому цвинтарі у Києві.

За кілька днів до смерті, в грудні 2008 року, вислав кільком колегам-письменникам свою книгу „Думки нарозхрист” з прощальними листами. В одному з листів питав: „То що ми – народ чи отара?”

2. Літературна діяльність

Мені здається, що я багато сказав із того, що хотів сказати у своєму житті. У своїх книжках я досить відвертий.
П. Загребельний

Кращі наші книжки ще раз засвідчують те, що для літератури немає полюсів неприступності, вона в змозі освоїти матеріали будь-яких тем.
П. Загребельний
„Неложними устами”

Більша частина творчого життя Павла Архиповича припала на „застійні” часи, на панування в мистецтві методу „соціалістичного реалізму”, з його обов'язковою вимогою дотримування принципів партійності та народності, служіння правлячій ідеології. Але на тому одноплщинному тлі своєрідно і завжди по-новому, дуже своєчасно і актуально звучав голос Павла Загребельного. Той голос не можна було сплутати ні з яким іншим, його твори завжди привертали увагу критиків, спонукали до пристрасних дискусій. Письменник звертається до найрізноманітніших епічних жанрів – від детективно-пригодницького роману до роману історико-психологічного і сатирично-викривальної повісті, начебто намагаючись охопити своєю увагою весь видимий і невидимий світ, різні види людської діяльності. Тематичний діапазон його творів є надзвичайно широким. Цьому значною мірою сприяють допитлива неспокійна вдача митця, власний життєвий досвід.

Час визначив долю письменника, відбився у його творах, але загалом не підпорядкував собі творчість Павла Архиповича, так само як і не обмежив її та подальший досвід писання у жорстких рамках української радянської літератури. Тривалий час Загребельного називали „єдиним живим класиком”. Можливо, він досяг цього тому, що для справжньої, живої творчості, яка захоплює читачів і лишає слід в історії, потрібен не лише талант, – навряд чи можна взяти таку висоту без багатого життєвого досвіду. А він у Загребельного був неабияким, позначеним війною.

Кожного справжнього митця завжди можна розпізнати серед інших, і його самобутність визначають не лише свій почерк, манера, стиль, а передусім своєрідне світосприйняття, власна концепція людини і світу, які й зумовлюють усі оті стильові особливості.

Намагаючись коротко, кількома словами схарактеризувати ідейно-естетичну, художньо-філософську концепцію Павла Загребельного, не можемо оминати таких понять, як людська й громадянська активність, творчий пошук, пристрасна відданість улюбленій справі.

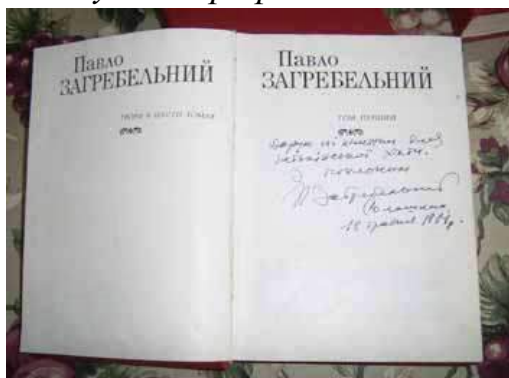
Його твори давно стали класикою української літератури і входять до шкільної програми. Серед більше ніж 30 романів і повістей, найчастіше згадують „Диво”, „Роксолана”, „Я, Богдан”. Письменника вирізняла колосальна працездатність, феноменальна ерудиція та винесене з концтабору уміння бути вільним попри усі обставини. Саме ця риса допомогла Павлу Загребельному залишитися самим собою в епоху „застою” і захистити багатьох „шістдесятників” від тоталітарного тиску.

Мало хто може зрівнятися із Павлом Загребельним у його фантастичній працездатності. Майже 50 років він писав прозу, публіцистичні статті і працював до останнього часу.

Павло Загребельний залишався цікавим для читача, навіть тоді, коли „письменник, як явище” уже втрачав в українському суспільстві своє значення „морального авторитету”. Саме Загребельним закінчилася та епоха, вважає „останній захисник культурних барикад”, письменник і критик Михайло Бриних.

Загребельний був своєрідним „Дон Кіхотом”, який навіть у своїх останніх творах, намагався „достукатися, докричатися до людей, до суспільства” тоді, коли письменників вже майже ніхто не слухав. Його останні романи були великою мірою публіцистикою, бо „нервово і напружено” намагалися дістатися свідомості сучасної людини.

Павло Архипович говорив: *„Треба будь-що зберегти ядро творців, які не втратили віри в сенс життя, в буття і судьбу. Це ядро повинне бути твердим, упевненим у собі, послідовним у діях. Воно повинне вміти надихати й захоплювати своїм прикладом; між ним і його оточенням не повинно бути різких протиріч, інакше всі набутки будуть відкинуті й змаловажені. Станеться те, від чого застерігав Христос у Нагірній Проповіді: сіль втратить свій смак – і в суспільстві запанують профани й невігласи... Стоймо над безоднею. Треба вистояти”*. („Думки нарозхрист”).

Павло Загребельний і сьогодні є одним з найпопулярніших українських письменників, чия творча спадщина приваблює все більше нових читачів. Його твори відомі далеко за межами України, перекладалися багатьма мовами світу, за сценаріями Загребельного знято 7 художніх фільмів.

2. 1. Золоті сторінки творчості

У всі віки людина прагнула перетворювати світ і шукати істину, і справжня література намагалася це показати. Коли мене питають, що роблять мої герої, я відповідаю: як і я сам, вони шукають істину.

*П. Загребельний
„Неложними устами”*

Все, що я досі написав і напишу, у мене тільки про одне: про збереження людської особистості, людини як найбільшої коштовності.

*П. Загребельний
„Неложними устами”*

Це просто чудова риса П. Загребельного, бути ніби несхожим на самого себе в кожному новому творі.

М. Слабошпицький

На тяжкі післявоєнні роки (1946–1951) випало навчання Павла Загребельного на філологічному факультеті Дніпропетровського університету. Опісля – виснажлива й копітка журналістська робота спершу в місцевій обласній газеті, потім у редакції київського часопису „Вітчизна”. Тоді ж з'явилися друком перші збірки оповідань „Учитель” (1957), „Новели морського узбережжя” (1958), які привернули увагу критики глибоким проникненням молодого автора у внутрішній світ героїв. Цю рису свого письма П. Загребельний удосконалював і надалі, про що свідчили його повісті „Дума про невмирущого” (1957) та „Спека” (1960). У творчому доробку митця „Спека” була першою повістю про робітництво, їй ще бракувало психологічної глибини і художньої переконливості. Та найголовнішою заслугою автора стало те, що провідне місце займав у ній не професійний аспект, як то культивувалося в тогочасному так званому виробничому романі, а людинознавчий.

Письменник Павло Загребельний (крайній праворуч) у Кончі-Озерній під Києвом з канадським меценатом Петром Яциком, Джинет Байдужою, видавцем Михайлом Слабошпицьким, дружиною Еллою та сином Михайлом. Фото 1999 року

У „Думі про невмирущого” розповідається про сімнадцятирічного Андрія Коваленка, який загинув у німецькому концтаборі, але не скорився поневолювачам. Романтичним ореолом оповитий цей образ, нав'язаний авторові власними спостереженнями й переживаннями, які ще свіжими були в пам'яті. На тому ж ґрунті визріли і романи „Європа 45” (1959) та „Європа. Захід” (1961). У них події в післявоєнній Європі несподівано, можливо, і для самого автора, мали пригодницько-політичне осмислення. Письменник і надалі звертатиметься до детективного жанру. Свідчення тому – романи про прикордонників „Шепіт” (1966) та „Добрий диявол” (1967).

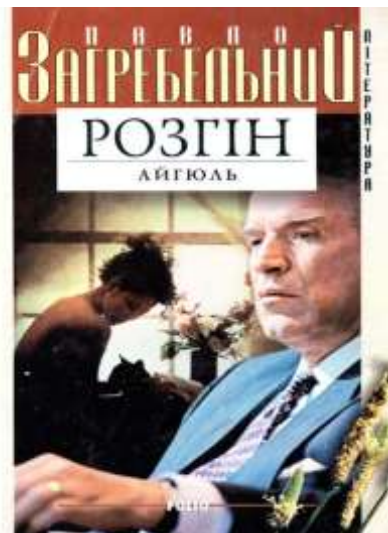
У 1961–1963 рр. П. Загребельний – головний редактор газети „Літературна Україна”. Він у вирі тогочасного літературно-мистецького життя, активно підтримує молодих поетів-шістдесятників В. Симоненка, М. Вінграновського, І. Драча, Б. Олійника, Д. Павличка. Пише багато літературно-критичних статей, передмов, рецензій. З-під його пера з'являються нові твори, присвячені актуальним морально-етичним проблемам, які розглядаються крізь долі людей, їхні стосунки, внутрішні колізії розвитку характерів.

Започатковано цей ряд романом „День для прийдешнього” (1963). Оригінальною є його композиція: розповідається про подію одного дня, а саме; засідання архітектурного журі в Інституті житла, на якому має вирішитися доля проектування міста. Ця зовнішня колізія простого сюжету розкриває складний внутрішній конфлікт, у процесі розгортання якого перед нами постають люди протилежної життєвої позиції: пристосуванці, кар'єристи, бездарні руйнівники (Кукулик, Кошарний, Жеребило) і творчі, відповідальні, цілеспрямовані особистості (Іван Діжа, Володя Пушкар), які одні здатні збагнути ціну кожного прожитого сьогоднішнього дня задля дня майбутнього і ладні конкретними діями наближати те омріяне майбутнє. Звісно, цей твір П. Загребельного, як і наступні три романи – „З погляду вічності” (1970), „Переходимо до любові” (1971), „Намилена трава” (1974), які є своєрідною трилогією (діє в них один і той же герой – трубопрокатник Дмитро Череда), створені в дусі того непростого часу, в якому жив автор, до якого змушений був „вписуватися”, аби не привернути до себе надмірної уваги з боку партійних наглядців. І треба сказати, робив те вельми вправно. У трилогії йдеться про молоде покоління початку 70-х рр., про нелегкі пошуки людиною самої себе, утвердження особистості в житті. Герой П. Загребельного постав реальною, живою людиною, не позбавленою вад і помилок. Митець доклав чималих зусиль і для читабельності своїх творів.

Взагалі період кінця 60 – першої половини 70-х рр. був дуже плідним для прозаїка. У цей час він написав кілька історичних романів, які стали найвагомішим внеском автора в українську літературу ХХ ст. Насамперед це роман „Диво” (1968), невдовзі – „Первоміст” (1972) і „Смерть у Києві” (1973), що за них 1974 р. авторові присуджено Шевченківську премію, „Євпраксія” (1975). Невдовзі серію цих історичних творів письменника поповнять „Роксолана” (1980) та „Я, Богдан” (1983).

Більшу частину своїх романів, які принесли Загребельному славу видатного майстра прози, письменник створив протягом 1960–1980-х рр. Це був найбільш плідний період творчості романіста.

П. Загребельний продовжує художньо осмислювати і сучасне йому життя. За багатогранне епічне полотно „Розгін” (1976) він одержує 1980 р. Державну премію СРСР. У цьому романі детально виписаний насамперед головний герой – вчений-кібернетик Петро Карналь. Із цим персонажем пов'язані найважливіші морально-етичні проблеми, порушені автором. Це, насамперед, – проблема протиставлення талановитості, наукової одержимості, чесності, порядності, пересічності, кар'єризму, які фокусуються в образі заступника директора Інституту кібернетики Кучмієнка. Прикметно, що довкола цієї основної проблеми автор розгортає часом аж занадто детальне тло сучасного йому життя, дія відбувається в різних часових і просторових площинах (кілька міст України, рідне село Карналя, Париж), героїв показано в еволюції їхніх характерів, у стосунках із багатьма іншими людьми. Постійно у творі відчувається „подих” автора, який через роздуми Петра Карналя, його самозаглибленість і самоаналіз передає і власні судження, свою оцінку характеристику довколишньої дійсності та сучасної людини в цій непростій дійсності. Подібним інтелектуалізмом позначені також інші романи П. Загребельного, хоча там авторська думка і оцінка може мати інші, часом несподівані, форми вияву.

Це можна сказати і про роман „Левине серце” (1978). З'явився твір у контексті української „химерної” прози (В. Земляк: „Лебедина зграя”, „Зелені млини”, Є. Гуцало: „Позичений чоловік”, Р. Іванчук: „Манускрипт з вулиці Руської”, В. Дрозд: „Самотній вовк” та ін.). Для цих творів характерні широке використання художньої умовності, фольклорних ідей, образів, засобів, поєднання трагічного з комічним, активна авторська позиція. У „Левиному серці” образом то іронічно-веселого, то по-філософському серйозного оповідача є сам автор, який розмірковує над власною письменницькою долею, а не лише знайомить читача з головним героєм – молодим комбайнером Грицьком Левенцем, із його різноголосим строкатим оточенням. Цілком виправданий у такому своєрідному різновиді ліро-епіки і прямий авторський голос, який стосується описуваних ситуацій, явищ життя, та й самих героїв, сучасників П. Загребельного. Цей твір має своє продовження – роман „Вигнання з раю” (1985), що засвідчило про тривкий інтерес автора до „химерної” прози. Треба додати, що з'явилося це явище в українській літературі насамперед із причини несприйняття найталановитішими митцями, які творили в той час, зашкарублених канонів методу „соціалістичного реалізму”, через

потужну внутрішню потребу протистояти їм, заперечити їх сміливими новаторськими пошуками у царині як змісту, так і форми. Звісна річ, Павло Загребельний, для якого сам процес творчості полягає в освоєнні нових жанрово-стильових пластів, у постійному прагненні до самовідкриття, яким рухає невичерпна жага пошуку, не міг не спробувати взяти до свого творчого вжитку дещо призабуті, але потенційно притаманні українському мистецтву в цілому риси бароковості, химерності.

У 1979–1986 рр. він очолював СПУ. Це спонукало його до надзвичайно активного і непростого „коломлітературного” життя. Конференції, з’їзди, форуми (в тому числі й партійні, депутатські), наради, вирішення долі сотень книжок, видань, взагалі тогочасної творчої атмосфери...

Напередодні перебудовних часів і в їх розпалі видав гострі, сатирично-психологічні твори, спрямовані на викриття справжнього обличчя тоталітарного суспільства, як-от: „Південний комфорт” (1984), „В-ван” (1988), „Гола душа” (1992), збірник „Неймовірні оповідання” (1987), фантастичний роман „Безсмертний Лукас” (1989), пригодницька повість „Ангельська плоть” (1993), аналітично-проблемний „Тисячолітній Миколай” (1994).

А далі десять років простою, який став справжньою трагедією для патріарха українського роману. І лише у 2000-х рр. книжки П. Загребельного повернулися до читача завдяки видавництву „Фоліо”, яке взялося за видання його романів „Роксолана”, „Я, Богдан”, „Євпраксія”, „Тисячолітній Миколай” та нових творів. Для Павла Архиповича це була дуже важлива підтримка. У нього ніби відкрилося друге дихання. Прозаїк написав нові оповідання, пов’язані з різними етапами його життя. У 2000 році побачив світ цікавий, майже автобіографічний роман про кохання „Юлія, або Запрошення до самовбивства”, а в 2004-му – гострокритичний роман „Стовпо-творіння”, в якому подано багатоплановий зріз української сучасності 1990-х рр. і який став останнім романом письменника.

Павло Загребельний є також автором кількох п’єс, що ставилися українськими театрами („Хто за, хто проти?”, „І земля скакала мені навстріч”, „Межі спокою”), кіносценаріїв, за якими було поставлено художні фільми, збірника статей, есе „Неложними устами” (1981), куди увійшла і лірична повість про молоді роки Павла Тичини „Кларнети ніжності”.

2.2. Голоси історії

*Твоє походження, твоя історія, історія твого народу
ніби підтирає тебе, помножує твої сили....*

*П. Загребельний
„Розгін”*

*Нехтувати минулим однаково, що після переходу
через ріку руйнувати за собою міст.*

*П. Загребельний
„Смерть у Києві”*

Ти син своїх часів і маєш відчувати їхній голос, їхній поклик.

П. Загребельний

Історією не завжди можна втішатися – в неї треба ще й вчитися.

*П. Загребельний
„Неложними устами”*

Серед жанрово-стильового розмаїття романістики Загребельного особливе місце належить історичній прозі. Саме творами „Диво”, „Свпраксія”, „Роксолана”, „Я, Богдан” він завоював популярність і увагу читача, що з плином часу не меншає.

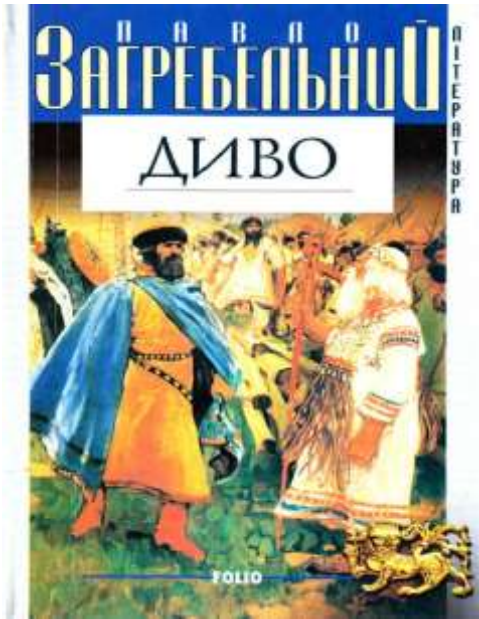
Павлу Загребельному вдалося наблизити історію до сучасної людини, виписати історичні події такими, що примушують аналізувати світ навколо.

Ще у студентські роки Павло Архипович зацікавився історією, але не знав її ґрунтовно. Тож коли звернувся до історичної тематики як письменник, почав поглиблено вивчати різні періоди історичного минулого, досліджувати літописні та архівні матеріали, адже знання історичної науки давало змогу авторові ввести читача до цілком реального, матеріально відчутного світу.

Свої перші історичні романи прозаїк присвятив Київській Русі, про яку на той час майже не було творів красного письменства. Обмаль було і наукових праць. Для роману „Диво”, що воскрешає „золотий вік” Київської Русі, діяння Ярослава Мудрого, створення Софії Київської, матеріал доводилося збирати по крихтах. Письменник працював над цим твором протягом 1962–1968 рр. І тільки після

шестимісячної перевірки комісією, яка шукала в романі ідеї буржуазного націоналізму, його було надруковано.

Роман „Диво” був першим історичним твором П. Загребельного. Твір має оригінальну композицію: у ньому поєднуються в одній розповіді далека минувшина й сучасність, зіставляється те, що реально було розділене майже тисячоліттям. Це стало можливим завдяки тому, що центром цих періодів виступає реальний образ Софії Київської – дивовижної пам’ятки архітектури часів князювання Ярослава Мудрого, збудованої за художньою версією П. Загребельного, талановитим майстром Сивооком, – незвичайне диво, що „ніколи не кінчається й не переводиться”, яке однаково належить як XI століттю, так і XX. Великою мірою собор є символічним образом. Софія як художній символ і як реальна історична пам’ятка,

сконцентрувала в собі весь волелюбний, сильний дух народу, його невмирущість та нескореність. Собор не нагадував візантійських церков, звідки прийшло на Русь християнство, бо не було в ньому простоти й суворості, а було „щось буйно-рожеве, приховано-поганське”, як у тих дерев’яних язичницьких святинях, що їх у той час палили й нищили по всій Русі. „Він був барвистий, як душа й уява народу, що створив його”, – пише П. Загребельний.

Але ще більшим дивом у романі постають люди. Письменник детально змальовує складні людські долі, глибоко розкриваючи психологію своїх персонажів. Майстерно змальований в романі митець Сивоок, будівничий Софії Київської. Його доля – це доля талановитого майстра з древлянських земель, який багато блукав по тодішній Русі, був ченцем у болгарському монастирі, згодом, полонений, потрапив до Візантії, працював у константинопольського майстра як будівник і оздоблювач храмів і аж згодом, дозрілий у своєму таланті й розумінні життя, повернувся до Києва, на рідну землю. З особливою уважністю й проникливістю письменник розповідає про те, як зароджується й формується в Сивоокові митець – наука в діда Родима, язичницьке бунтування проти хрестів, наука в Радогості, в тітки Звенислави, яка сказала, що „в нього між оком і рукою є те, чого нема ні в кого з людей”, вишкіл по інших краях. І нарешті – натхненний вияв усіх його вмінь і здібностей у творенні Софійського дива. Відштовхуючись від запису в літописі Нестора про збудування собору Ярославом, полемізуючи з цим твердженням літописця вже епіграфом з Брехта („Хто звів семибрамні Фіви? В книгах стоять імена королів. А хіба королі лупали скелі й тягали каміння?..”), П. Загребельний створює образ русича Сивоока, талановитого митця давніх часів, і пристрасно переконує читача, що в славнозвісному архітектурному шедеврї є відсвіт життєвого й творчого подвигу нашого далекого предка-слов’янина, представника свого народу.

Неоднозначно подано суперечливий образ князя Ярослава Мудрого. Великою мірою він виступає антиподом Сивоока, бо є невільником свого високого

становища. Твердість, воля, цілеспрямованість, мудрість, самодисципліна супроводжують князя так само, як і його слабкість, незахищеність звичайного смертного. Його душа має в собі болюче роздвоєння – П. Загребельний тонким скальпелем психолога прагне проникнути туди. Ярослав постає живим, реальним чоловіком, через те читач беззастережно вірить цій художній версії його, створеній автором.

Вимисел, фантазія Павла Загребельного в „Диві” органічно переплітаються з реальним історичним тлом тогочасного життя Києва, Новгород, язичницької пущі, доповнюючи та поглиблюючи сприймання зображуваного.

Створення двох наступних романів про історичне минуле України – „Первоміст” (1972) і „Смерть у Києві” (1973) – було проявом справжнього патріотизму та сміливості, адже писати на історичну тему в українській літературі в ті часи негласно заборонялося. Та всупереч усьому, саме за ці твори автор отримав Шевченківську премію (1974).

„Первоміст” переносить нас у XII ст. Поштовхом до змалювання досить розлогої картини того часу, до відтворення його атмосфери послужила авторові згадка в Іпатіївському літописі про будівництво Володимиром Мономахом першого мосту через Дніпро. Уява митця реставрує історичні події, він детально і правдоподібно подає картини воєнних баталій, життя і побуту наших далеких пращурів. Прикметно, що в цьому творі автор зосереджується на показові не історичних осіб, а на звичайних людях, будівельниках і охоронцях мосту, через показ їхнього повсякденного життя торкається важливих тогочасних (спроєктованих і на тоталітарне суспільство, і на суспільство сьогочасне!) суспільних і морально-етичних проблем.

У романі „Смерть у Києві” П. Загребельний також багато уваги приділяє образам простих людей (Кузьма Дуліб, Іваниця, дівчина Ойка, коваль Кричко), але центральною постаттю тут виступає князь Юрій Долгорукий, нащадок Ярослава Мудрого, одержимий ідеєю єдності землі Руської.

Історичний роман „Євпраксія” (1975) створено на підставі однієї літописної згадки. В оригінальному за формою, глибокому за змістом, сильному за людськими характерами творі йдеться про долю дочки київського князя Всеволода Ярославича, котру в двадцять років віддали заміж за саксонського маркграфа (згодом став імператором Генріхом IV). Письменник простежив долю Євпраксії від дитячого до зрілого віку, позбавленої всього: батьківщини, волі, кохання, честі, новонародженого сина.

Знамениту „Роксолану” (1979) також присвячено долі української дівчини, яка потрапила на чужину. Автор щедро наділив свою героїню волею до життя, веселою

вдачею й доброю душею, розумом і незалежним характером, ненавистю до світу покори і рабства, показав душевну еволюцію жінки.

Настя Лісовська з Рогатина стала найосвіченішою жінкою Османської імперії. Вивчивши східні мови, вона піднялася на вершину європейської культури свого часу, мала велику владу над султаном, приймала іноземних послів, вела дипломатичне листування з європейськими державами, впливала на хід життя в імперії, історичних і політичних дій в Європі. Готуючись до написання роману, письменник, за його словами, став майже мусульманином: вивчав Коран, закони шаріату. Цілих два роки прозаїк входив у систему їхнього вірування, світосприйняття, способу життя. Частково, із власного досвіду, знав мусульманський побут, адже деякий час перебував у Середній азії. Завдяки цьому автору вдалося відтворити

достовірну картину тієї епохи – гірку історію нашого минулого, пов'язану з ординськими набігами, яничарством, війнами і руйнаціями, звичаями, культурою XVI ст., а також показати силу духу людського, який не здатні задушити ані рабство, ані сваволя деспотів.

До речі, українська екранізація фільму Павлу Архиповичу абсолютно не сподобалася, він вважав, що Роксолана була набагато більш запеклою та відчайдушною, ніж героїня фільму.

Тему визвольної боротьби українського народу П. Загребельний втілює у романі „Я, Богдан” (1983). Художня фантазія прозаїка відтворила своєрідну „автобіографію” одного з найвидатніших політичних і державних діячів українського народу – Богдана Хмельницького. Твір написано від імені самого Богдана Хмельницького, який оглядає свій життєвий шлях. Письменник показав гетьмана як особистість могутнього інтелекту, великої сили волі, котра своїм політичним мисленням передбачила хід історії. Після опублікування твір став предметом постійних дискусій, бо історичний белетрист виявив певну авторську свободу. Цей роман для П. Загребельного був найдорожчим.

У 1994 році з'явився великий історичний роман прозаїка „Тисячолітній Миколай”. Конструкція твору – умовна, майже фантастична, всі події відбуваються з однією людиною, яка живе тисячу років. Розповідь ведеться від першої особи. Головний герой живе у часи Володимира, Богдана Хмельницького, переживає Голодомор 1933 року, Другу світову війну, доживає до перебудови. Інтерес автора до історії культури свого народу, пошуки відповідей на питання щодо менталітету українців, турбота про майбутнє України – все це відбилася в романі. Вільний від цензури та інших обмежень, П. Загребельний відтворив усю правду про замовчувані раніше сторінки української історії.

Письменник у згаданих творах не просто намагався найоб'єктивніше, найправдивіше перечитати історичне минуле українського народу, а й пробував осмислити його під кутом зору не лише соціальних та національних, а й філософських, загальнолюдських критеріїв, сміливо спроектувати порушені там проблеми на сучасне життя, дати їм власну оцінку. Звісно, численні авторські екскурси-звернення до різноманітних історично-мистецьких джерел, „вплетення” їх у розповідь порушує стрункність композиції, часом відводить далеко вбік від основної сюжетної лінії твору. Але попри все митець чимало зробив для розвитку самого історичного жанру, можна сказати, оновив його нестандартними формотворчими елементами, розширив усталені межі поезики. П. Загребельний прагнув у своїх історичних романах психологічно найвірогідніше передати історію людської душі на певному відрізку розвитку української нації.

Отже, історія людської душі – в центрі історичної романістики Павла Загребельного. Але якщо придивитись уважніше і до інших його творів, то можна зробити висновок: нічого несподіваного в такому підході автора до зображення історичних подій нема. Прикметною рисою його індивідуального почерку (що стосується також творів про сучасність) є виключна увага до людини. Це підтверджують також думки-зізнання письменника, розсіпані по статтях книжки „Неложними устами”. Скажімо, ось такі: *„Людина, може, й не безсмертна, але – безмежна”*; *„Про сюжет я не думаю ніколи. Головне для роману – людський характер. Візьміть цей характер, штовхайте його поперед себе – сюжет виникне сам по собі”*; *„Все, що я досі написав і що напишу, у мене тільки про одне: про збереження людської особистості, людини як найбільшої коштовності”*. Пізнати цю людину, крізь призму її душі пізнати і світ, у якому вона живе, розкрити найпотаємніші грані її психології, підсвідомі та свідомі мотивації її дій, вчинків, помилок, втрат, злетів і піднесенень, осяянь і духовного розкріпачення чи, навпаки, закабалення під тиском ефемерних цінностей – ці непрості завдання ставить перед собою П. Загребельний. У цьому секрет популярності його творів і незаперечних творчих здобутків у „Диві”, „Євпраксії”, „Первомості”, „Роксолані”, „Я, Богдан”.

Саме Павлові Загребельному завдяки його дослідницькій допитливості, творчій активності судилося вирвати український історичний роман із глибокого занепаду, надати йому, наскільки дозволяли суспільно-політичні обставини, „людської” подоби.

Останні роки життя Павло Архипович тяжко хворів і не встиг закінчити кілька рукописів, у тому числі й історичних романів, які планував назвати „Зограф” та „Імперський заручник”. Невтіленим задумом залишився і роман про появу ікон у Київській Русі.

Романи письменника читали й продовжують читати 23-ма мовами світу. Колись у листі до одного із читачів, підсумовуючи свою творчу працю, Павло Архипович зауважив: *„Я понаписував досить багато книжок, уперто шукав у малому велике, не заплющував очей і на мале у великому. Тим писанням своїм я повіддавав усе, що прийшло у мою душу від людей, від мого роду і народу, віддавав щедро і з великою вірою в те, що проросте воно добром, благородством і милосердям і вірою в людську особистість, в її цінність і велич”*.

3. Кінематографічна діяльність

Не зважаючи на те, що Павло Загребельний написав більше 20 романів та ще більше оповідань і повістей – кінематограф останніх десятиліть, на жаль, оминає увагою його твори. Обговорюючи цей факт, критики задоволено потирають ручки, натякаючи на те, що його творчість не пройшла перевірку часом. У їх жорстоких висновках є доля правди. Однак, на щастя, лише доля. Адже якщо б окремі романи письменника потрапили до рук таких майстрів історичного кіно, як Стівен Спілберг чи Єжи Гоффман – вони б переросли у потужні історичні блокбастери.

Та якщо відкинути ці рожеві фантазії – маємо до десяти фільмів, до яких письменник так чи інакше мав відношення.

Кінематографічним дебютом Загребельного став фільм „Ракети не повинні злетіти” (1964), скрипт до якого він написав у співавторстві з професійним сценаристом. А вже через рік виходить наступна стрічка, за його сценарієм – „Перевірено – мін немає”. Обидві ці картини – військові драми, які були зняті на Київській кіностудії ім. О. Довженка.

Суттєво урізноманітнити стиль кінотворчості Загребельного могла б картина Сергія Параджанова „Київські фрески”. Однак робота над нею зупинилася на етапі кінопроб, подивившись які, дирекція кіностудії закрила фільм. На щастя, режисер згодом змонтував з відзнятого матеріалу винахідливу однойменну короткометражку.

У 1972 році відбулася прем’єра стрічки „Лаври”, сценарій до якої Загребельний написав також у співавторстві. А вже після цього у його творчості починається період адаптації власних творів до широкого екрану. Так, оповідання „День для прийдешнього” він переробив у п’єсу „Хто за? Хто проти?”, а твір „З погляду вічності” – у п’єсу „І земля скакала мені назустріч”. Обидва драматургічні твори були поставлені на сцені, а згодом з’явилися і їх телеверсії.

Без транзиту через театральну сцену – одразу на екрани потрапив роман письменника „Переходимо до любові” (1975), головну роль у якому зіграв Володимир Конкін.

Останні два фільми, зняті за сценаріями Загребельного, зрежисерував Григорій Кохан. У 1981 році він випустив історичну драму „Ярослав Мудрий”, яку було відзначено призами на кінофестивалі у Талліні. А в 1984 році вийшов міні-серіал „Прискорення”, зафільмований за мотивами однойменного роману письменника.

За сценаріями Павла Загребельного поставлені фільми:

- ✓ „Ракети не повинні злетіти” (1964, за участю М. Фігуровського),
- ✓ „Перевірено – мін немає” (1965, у співавт. з Ю. Лисенком, О. Сацьким та П. Голубовичем),
- ✓ „Лаври” (1972, т/ф, у співавт. з О. Сацьким),
- ✓ „І земля скакала мені навстріч” (1975),
- ✓ „Хто за? Хто проти?” (1977, т/ф),

- ✓ „Ярослав Мудрий” (1981, у співавт. з Г. Коханом),
- ✓ „Розгін” (1983, т/ф, у співавт. з Г. Коханом і М. Резниковичем).

2000 року на кіностудії „Контакт” на замовлення Фонду розвитку мистецтв знято фільм про Павла Загребельного, який називається „Сонет 29”.

Уже сама назва дозволяє припустити, що картина нічого спільного не має з так званими „датськими” фільмами, знятими з нагоди, до дати. На щастя, під час перегляду переконуєшся: так воно і є. Втім, самого Павла Архиповича уявити в ролі головного персонажа подібного фільму було б надто важко. Як сказав про нього на прем’єрі Микола Жулинський, Павло Загребельний – це той інтелігент і художник, який завжди перебуває в опозиції – нормальній, конструктивній, маючи на увазі й

те, що письменник завжди має свою позицію, своє кредо.

Ось про цю позицію, творчу й життєву, і розповідає у фільмі сам Павло Загребельний. Втім, тут слід відразу обмовитися: картина зовсім позбавлена пафосу, навіть натяку на глянець. Скажімо, сам Павло Архипович, розповідаючи, як він прийшов до історичної прози, не без іронії зізнається: я дезертирував від гострих проблем сучасності в минуле. Але ми-то, читачі, знаємо, що про яке б туманне минуле він не писав, Загребельний залишається одним із найсучасніших письменників. Цей фільм, по суті, монолог письменника: неспішний, сповнений роздумів, з гумором, з несподіваними життєвими прозріннями, який часом здається навіть дещо приземленим. Та ні: виявляється, монолог про себе і, звичайно, про час, який аж ніяк не милував героя фільму, як, проте, не милував й усіх його ровесників, народжених у першій половині 20-х років. Щоб зрозуміти, що випало на їхню долю, автори (режисер – Юлія Назаревська, оператор – Микола Мандрич) дуже делікатно й винахідливо вкрапляють у тканину оповіді Павла Архиповича кадри кінохроніки. Вони не ілюструють буквально його розповідь, але, безумовно, додають їй великої об’ємності. Щоправда, треба визнати, що Павло Загребельний цілком самодостатній, і його вражаюче цікава розповідь не потребує особливих кінематографічних вишукувань, більше того – вони йому протипоказані. І треба віддати належне авторам – вони, мабуть, навіть наступивши на горло власній пісні, при створенні фільму керувалися принципом: не зашкодь. Але при цьому видно, що і герой картини цілком довірився кінематографістам: його розповідь стримана, відверта і дуже лірична, оскільки значна частина фільму присвячена, по суті, історії кохання, кохання з першого погляду, від першої їхньої зустрічі 1947-го і, як виявилось, на все довге життя – Павла Загребельного та його дружини. Звідси й назва – „Сонет 29” – це улюблений шекспірівський сонет Павла Архиповича.

4. Настанова нащадкам ...

Треба жити страстями. Ні, не отими, що в священних книгах у нас описані. А страстями оцими, які нас ведуть по життю. Жити кожною миттю цього життя. Життя прекрасне. Світ прекрасний. І нам щастя дано бути в цьому світі. От просто бути в цьому світі – і більше нічого.

П. Загребельний

*Порятунок прийде тільки тоді,
коли стрепенеться душа народу.*

П. Загребельний

„Думки нарозхрист”

Ці роздуми Павла Загребельного опубліковані ще у 1998 році, але мало хто їх читав. Те, про що він сказав тоді, не втратило актуальності й сьогодні. Варто задуматися над словами нашого видатного земляка, адже від нас з вами залежить майбутнє української держави.

ПРО МОВУ. „...Мово наша і Ріко наша? Невичерпна, вічна, молода, як весняне листя. Райдуги купаються в Дніпрі, небо хмарніє від птаства, червоновишневі зорі горять угорі, земля стогне від тяжкості хлібів, громи вигуркочують над посереддю Ріки, і садки вишневі коло хат, і хрущі над вишнями, і червоно устає в небо псалом залізу, а над усім мова гримить, і шепоче, і ніжно лащить, і бунтується: „О люди, люди небораки...”, і дух рве до бою, і діти просять „моні”, а матері лебедіють над ними, і мружаться гаї, „леліє, віє, ласкавіє”, і небо пахне сміхом. Мово вкраїнська, звідки прилетіла, як тут виросла, розцвіла і зарясніла? Чи пила ти воду з Дніпра, чи купалася в його ласкавих водах, чи

злітала з його мільйоннокрилим птаством? Мово! Течеш вільно, як Ріка. „Тече вода в синє море, та не витікає...”. А на ній човни золотії згуків, слів, мови – Із сивої-сивої Давнини причалюють човни золотії...”

ПРО КУЛЬТУРУ. „...Враження таке, ніби весь нинішній світ змовився проти України і заповзявся будь-що найперше знищити нашу душу, бо культура народу – це його дума. Замовкають молитви, тіла зотлівають, держави гинуть, народи зникають, наче оті літописні обри. Може, й цілий світ колись спалахне, як оберемок сухого хмизу, але останніми іскрами, що просякнуть над віковичним мороком, будуть творіння людські”.

ПРО ІСТОРІЮ. „...Просякнута кров'ю, слізьми, нещастям історія. А тепер відбирають у нас навіть цей гіркий спадок. Спершу піддаються сумніву, нехтуються, а то й просто відкидаються традиційні цінності культури, а тоді вже проголошується й кінець світу, історії взагалі. Мовляв, зникають споконвічне змагання за визнання, готовність ризикувати життям заради ідеалів, всі високі поривання, які вимагають відваги, уяви й ідеалізму, натомість настає ера економічного розрахунку, безкінечних технічних проблем, клопоти з екологією, вдоволення найвитонченіших споживацьких запитів. У постісторичний період немає ні мистецтва, ні філософії, лишається тільки технологія споживацтва і безнадійна перспектива багатівікової нудьги та жахливого духовного занепаду...

Техніка не додає нам ні жалісливості, ні доброти, ні совісливості. Наші душі стають дедалі холоднішими, і відчай заволодіває нами. Віки й тисячоліття люди ждали пришестя Спасителя, вірили в „Золотий Вік”, у поступ щастя, а все скінчилося потойбічним помурком комп'ютера, що миттю вмирає, як щойно чиясь рука висмикне штепсель з розетки”.

ПРО УКРАЇНУ. „...Україна. Сама назва свідчить про перебування на грані, на розломі двох світів, на краю. Але ніколи не доходити до краю. Чим утримуватися? Душі сповнені таємничого (від зазирання за край), між молотом і ковадлом, биті з усіх боків, не встигали крутитись в підозрах, ненависті, заздроцах і зазіханнях. Гармонії не вистачає світові – це з особливою гостротою відчують українці. У крові, в пожежах у стогонах і плачах, голосніших за вавилонські (земля здригалась і скрикувала), все ж народили сотні тисяч пісень, може, наймелодійніших у світі. Гармонія потрібна світу!”

5. Вшанування пам'яті Павла Загребельного

*Які можуть бути почесні для письменника?
Найбільша почесть – це коли його книги читають!*

П. Загребельний

20 серпня 2014 року у Києві відкрили меморіальну дошку українському письменникові Павлу Загребельному з нагоди 90-річчя його народження. Ця подія відбулася з ініціативи та за участі сім'ї письменника та його колег.

25 серпня 2017 року на Байковому кладовищі встановлено Козацький хрест.

У Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара на факультеті української й іноземної філології та мистецтвознавства є аудиторія, що носить ім'я Павла Загребельного. Щорічні літературні читання збирають в іменній аудиторії студентів, викладачів та численних поціновувачів творчості Павла Архиповича – славетного випускника Дніпропетровського національного університету, класика української літератури, письменника світового рівня.

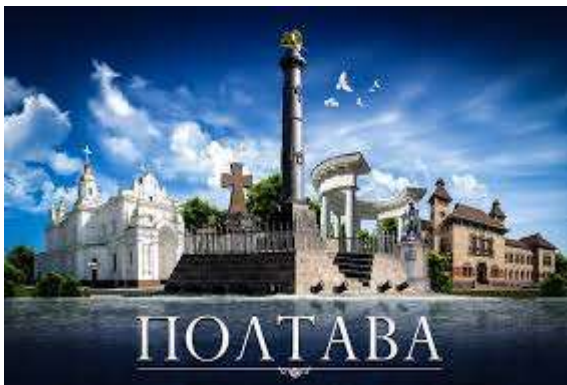
У 2016 році – провулок Фадєєва у Полтаві внаслідок декомунізації перейменовано на честь Павла

Загребельного.

Письменник був нагороджений орденами Трудового Червоного прапора, Дружби народів, двома орденами „Знак Пошани” та медалями.

У 2004 році за самовіддане служіння Україні, багаторічну плідну діяльність на ниві письменства, визначний особистий внесок у збагачення національної духовної скарбниці, утвердження гуманістичних ідеалів

нагороджений званням Героя України.

Павла Архиповича Загребельного визнано одним з найкращих письменників минулого століття. Його талант і майстерність слова визнали народи багатьох країн світу. Загалом його книжки надруковані 23-ма мовами світу загальним накладом більше 20 мільйонів (!) примірників.

А тепер його немає. За влучним висловом молодого письменника Олеся Ульяненка „З літератури пішла справжня література”.

6. Спогади відомих людей про письменника

*Минуть десятиліття... Століття мине...
А книги Великого Українця Павла Загребельного
будуть читатись, читатись і перечитуватись.
Бо це незнищене: СЛОВО, що стоїть на сторожі нації.
Ольга Унгурян*

Спогадами ділиться директор Інституту літератури в Києві, друг Загребельного **Микола Жулинський**:

– Він був експресивний, говорив часто різко, але те, що думає, не озирався ні на авторитети, ні на ситуацію, а висловлював свою дуже аргументовану позицію. Це стосується також і його творчості. Його романи – як історичні, так і на сучасну проблематику, – завжди були заряджені полемічністю, бажанням поставити свою позицію, свою концепцію, своє бачення, розуміння... Маю на увазі, романи „Диво”, „Євпраксія”, „Первоміст”. Завжди залишиться актуальним роман „Я, Богдан” і „Роксолана”.

„Я, Богдан” викликав особливу полеміку, було різке несприйняття його концепції, його підходу, коли через внутрішній світ Богдана, через спогади літописця, він уперше показав Богдана Хмельницького як людину, уперше намагався осмислити психологію цього видатного діяча. Його романи „Південний комфорт”, „Брухт”, „Гола душа”, „Стовпотворіння” заряджені потужно-гострим, чутливим несприйняттям того негативу, який зародився і переслідував суспільство в горбачовські часи перебудови і в час незалежної України.

Якщо узагальнити, то Павло Загребельний – це постать неординарна, інтелектуально багата, гострополемічна, внутрішньо суверенна, людина, яка ніколи не боялася вступити в полеміку й висловити свою позицію. Окрема сторінка в його житті – це стосунки з творчою молоддю. Павло Загребельний був завжди чутливий до нового... Згадаймо початок 60-их... Павло Загребельний – редактор „Літературної України” – на цілі розвороти дає підбірку таких поетів, як Микола Вінграновський, Іван Драч, підтримує Бориса Олійника, Василя Симоненка, Бориса Нечерду.

Він знав, що приходить нове покоління з новою стилістикою, з новою образною системою, і він цього не боявся, хоча був людиною старшого покоління. Ми всі дуже сумуємо з відходом такого самобутнього письменника і такої справді неповторної особистості, якою був Павло Загребельний.

Академік **Іван Дзюба** вважає Павла Загребельного цілою добою української літератури.

– Це дивовижна людина, – каже Дзюба, – перш за все своєю літературною продуктивністю, творчою невгамовністю, він без кінця вибухав якимось ідеями. Він брався за теми, які

ніким до нього не досліджувалися, – історичні й сучасні. Часто в дуже складних умовах він виявляв громадянську мужність, хоча доводилося йому й відступати, рахуватися з тиском, який постійно здійснювався на нього, як на будь-яку оригінально мислячу людину. Його велика заслуга в тому, що на початку 60-их років він підтримував молодь, публікував Драча, Вінграновського, Гуцала, Тютюнника, Євтушенка, який приїздив до Києва виступати. Будучи редактором „Літературної України”, він запровадив нові форми – віддавав цілі сторінки молодим, талановитим поетам, письменникам. Це людина, яка залишила вагомий слід у історії української культури, літератури, добру пам’ять для багатьох людей. Він мав чудове почуття гумору, фантазію. Від нього можна було почути масу цікавих розповідей... Мені дуже сумно...

Голова Спілки письменників України **Володимир Яворівський** вважає, що творчих доробків Загребельного мало б вистачити вже для того, аби сказати, що в Україні є література, якби навіть не було жодного іншого письменника. Бо таким писучим був Павло Архипович.

– Ніхто більше за Павла Архиповича в українській літературі не написав за своє життя, – розповідає Яворівський. Я перебрав усіх і нікого не знайшов, навіть дуже писучі письменники десь наполовину відстали від нього. Ніхто, крім нього, не захопив такий широчезний історичний пласт буття нації, як Павло Загребельний. Беру вихідну точку роман „Диво” – це про будівництво Софії Київської – аж до сьогоденного роману „Стовпотворіння”, де праобразами є Кучма, Плющ... Тобто це людина, яка охопила всю українську історію, зазирнула в кожен історичний пласт і відтворила його для нас. Кажу про романи „Первоміст”, „Я, Богдан”, „Роксолана”... Так склалася його доля, що він мав певне прикриття, певний захист з боку Володимира Щербицького. Так от, якщо інші могли використати таке покровительство для якихось своїх шкурних, меркантильних, орденоносних інтересів, то Павло Архипович використовував це тільки для письменницького товариства України. Ой, скількох він захищав від тодішньої розправи КДБ. Наприклад, Іван Драч був виключений з університету, а Павло Архипович забрав його працювати в „Літературну Україну”. Гуцала він десь знайшов у Ніжині, Володимира Дрозда – десь на Чернігівщині. Тобто все покоління шістдесятників пройшло через його руки, він їх привів у літературу через тодішню „Літературну Україну”.

Ця людина була неповторна, і ніхто його в нашій українській долі не замінить. На превеликий жаль, останній раз ми бачилися на його 80-річчі. Він ще був дужий. Пізніше, коли я хотів зустрітися з ним, то Елла Михайлівна не дозволяла, казала, що він погано почувається. Раніше в мене був звичай кожного Нового року заїздити до нього, оскільки він був моїм учителем. У моїй долі Павло Архипович відіграв дуже-дуже велику роль. Він забрав мене зі Львова до Києва, коли у Львові зібралися наді мною великі хмари, мене вигнали з роботи за те, що ми побували на весіллі в Богдана Гориня. Я був без хліба, без нічого, а він забрав мене до Києва, дав мені роботу, захищав мене.

Леся Степовичка, письменниця:

– Майстер слова, Письменник від Бога Павло Загребельний пішов в обійми Вічності. Нам залишається пам'ять – цей концентрований згусток болю і любові. Любові до нього, як Великого Українця і водночас Людини світу. До його слова, яке притягувало немов магніт, наповнювало хвилюванням душу, бентежило, гріло, лоскотало, надихало, соромило, знетямлювало й отямлювало своєю чарівливою силою, щедрою безмежністю, філігранною розкішшю, красою й багатством, залюбленістю в рідну землю, її людей, в'їдливою іронією аж до сарказму, любов'ю і гнівом, гнівом і любов'ю. Слово Павла Загребельного, підслухане у народу, шукане і віднайдене у поетів, – рятувало слабодуких, спопеляло хамство і нищість. Його Слово не зів'яне, не пропаде, не згине, не забудеться. Воно закарбоване на віки в Його творах і в серцях читачів. Мудрість Його, Доброта, сяєво Душі, нетлінний Розум, незгасний Дух – серед нас... Вінок непроминальної любові і невтолимої скорботи ми кладемо до ніг – Незабутнього, Неповторного, Невмирущого...

– Його твори з історії України перевернули уявлення про минуле, змусили робити проекцію на сьогодні і повернути відчуття причетності до творення історії сьогоднішньої, – переконана лауреатка Шевченківської премії 2005 року, авторка „Солодкої Дарусі” – письменниця **Марія Матіос**.

Письменник Сергій Жадан:

– Цікавий спробою поєднати „філософічність” із „сюжетністю”. Цікавий тим, що його просто цікаво читати, а це з українською прозою трапляється не часто. Ну і загалом – постать видатна й непересічна, цікаво було почути його думку з того чи іншого приводу. Намагався слідкувати за його інтерв'ю – це були завжди розумні думки розумної людини. В мене особистих спогадів немає, є лише спогади читача. Власне, вони починаються ще зі шкільних років, коли вперше довелось прочитати його, згідно зі шкільною програмою. Яюсь запам'яталось, що читання було приємним і легким.

А щодо спогадів – є в нас у Харкові такий прекрасний поет Анатолій Перерва, вони з Загребельним доволі подібні зовнішньо. І ось десь на початку 2000-их мали Загребельному в Харкові вручати якусь літературну грамоту. Сам він приїхати не зміг, але попросив прийти за грамотою Перерву, оскільки той на нього схожий. Тому Загребельний у мене часто й асоціюється з Перервою, а Перерва, відповідно, із Загребельним.

Українська письменниця **Настя Байдаченко:**

– На жаль, я не знала Павла Архиповича особисто, проте у мене склалося враження про нього, як про надзвичайно скромну людину, проте дуже світлу і по-справжньому оптимістичну, якими були і є люди, які пройшли війну. У моєму випадку – приклад для наслідування у жанрі історичної прози. І прози не ефемерної „з життя голубів”, а дуже фактурної, що захоплює реальністю та життєвістю образів, наче відчуваєш текст пальцями, коли перегортаєш сторінки. Прози, що легко візуалізується.

Український літературний критик **Євген Баран:**

– Є письменники, у яких не шукаю „цікавості”, вони для мене – материк культури, без яких мені незатишно. Павло Загребельний не просто виповідав сюжети. Він ставив людину в епіцентр боротьби (політичної, світоглядної, етичної, культурної), спостерігаючи за її вибором. Крім усього, Загребельний умів зберігати інтригу: сюжетну, психологічну, історичну. Він ніколи не опускався і не підтакував смакам розбещеної неграмотності публіки. Завжди вів розмову з читачем (в трагедійному, драматичному, гумористичному ключі). Але це була розмова, постійна націленість на діалог і постійна робота душі та розуму (ще Монтень писав, що сенс читання в постійній роботі розуму).

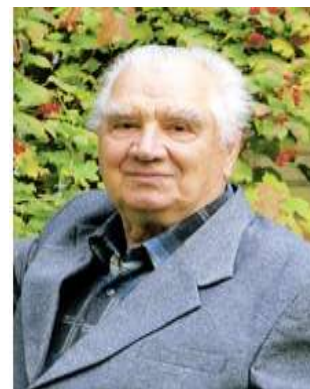
Письменник, журналіст **Олег Коцарев:**

– Для мене Павло Загребельний – це виправдання існування соцреалістичної епохи в літературі. Він ніби „викупив” своєї творчістю її гріхи. Розгорніть будь-яку його книгу – і побачите, що її реалістичність зовсім не фальшиво-занудна і не шаблонно-радісна, вона просто затишна й цікава. Загребельний надзвичайно добре вмів бути масштабним, інтригуючим і стильним. Ну й, звісно, загальновідомою є його ерудованість, котра зробила цю прозу справді пізнавальною. Одне слово, Павло

Загребельний для мене якнайліпше потрапляє в такий побутовий стереотипний вислів, як „хороший письменник”.

Письменник **Юрій Мушкетик** розповів про те, що Загребельний був дуже освіченою людиною. Любив книгу, міг цитувати на пам'ять безліч цитат. Емоційний, не байдужий до оточуючих, гострий на слово. Проходячи повз гурт людей, міг висловити цікаву думку і зразу ж виникала дискусія. Був людиною обдарованою та різнобічною. Коли писав «Роксолану» цікавився історією Туреччини і вивчав її. З ранку до вечора писав на машинці скрізь, навіть на лавочці у дворі. Для нього література була святістю.

Поет, літературознавець Віктор Корж присвятив Павлу Архиповичу вірш:

ПЛАНЕТА ПАВЛА ЗАГРЕБЕЛЬНОГО

(Ювілею Героя України)

Є планета Павла Загребельного!—

скирта сонця над нею пала,
спопелілими протуберанцями
осява дивотворця Павла.

Час прикметний одвічними ритмами —

ніч у піжмурки грає з днем,
кінь крилатий летить за обрії,
заворожений Вічним вогнем.

Ся планета — не клон астероїда,

всі параметри має земні,
крутить вихори сива історія —
прозріває ген росту в зерні...

Усміхається в хмарі блискавка —

котить грім гуркіт віку в степи,
віднайшли компроміс плюс із мінусом —
аж зросли до небес стовпи...

Не уярмлений стовпотворіннями,

гордий розум малює їх:
вічний рух буття не спиняється,
не пощез первородний гріх...

Миколаю тисячолітньому

і не снівсь літописець-чаклун,
що пізнав українську мелодію
у мовчанні обірваних струн.

І не губляться за туманами

мужні думи про людське добро,
і на вежах дозору гетьманського
нашу долю чатує Дніпро.

В чистім полі голодоморовім —

ні зерниночки, ані стебла...

Віщий код літочислення в космосі

відшукала планета Павла.

Марно марить хтось слово істини

потай ложним злизать язиком —
на планеті Павла Загребельного
діє праведно правди закон.

Серпень 2004

Зі спогадів про Загребельного видно, що він — „не простий”. Тому так важливі правдиві, а не культівські чи пліткарські спогади й враження, щоб зрозуміти цей „феномен доби”.

Використана література

Твори письменника

1. Загребельний Павло Архипович. Ангельська плоть : пригодницька повість / П. А. Загребельний. – К. : Український письменник, 1993. – 125 с.
2. Загребельний Павло Архипович. Безслідний Лукас : роман з чотирьох повідомлень і не без фантастики / П. А. Загребельний. – К. : Радянський письменник, 1989. – 391 с.
3. Загребельний Павло Архипович. Вигнання з раю : роман-диалогія / П. А. Загребельний. – К. : Радянський письменник, 1986. – 454 с.
4. Загребельний Павло Архипович. Гола душа : повість / П. А. Загребельний. – К. : Преса України, 1992. – 159 с.
5. Загребельний Павло Архипович. День для прийдешнього / П. А. Загребельний. – К. : Радянський письменник, 1964. – 378 с.
6. Загребельний Павло Архипович. Дума про невмирущого. Історія недокінченого життя : для серед. і ст. шк. віку / П. А. Загребельний. – К. : Веселка, 1978. – 159 с.
7. Загребельний Павло Архипович. Думки нарозхрист / П. А. Загребельний. – К. : [б. в.], 1998. – 230 с.
8. Загребельний Павло Архипович. Євпраксія : роман / П. А. Загребельний. – К. : Дніпро, 1987. – 319 с.
9. Загребельний Павло Архипович. Європа 45 : роман / П. А. Загребельний. – К. : Дніпро, 1985. – 543 с.
10. Загребельний Павло Архипович. Європа 45 : роман / П. А. Загребельний ; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України. – К. : Сакцент-Плюс, 2015. – 608 с.
11. Загребельний Павло Архипович. Європа. Захід : роман / П. А. Загребельний. – К. : Молодь, 1961. – 293 с.
12. Загребельний Павло Архипович. З погляду вічності : три романа про Дмитра Череду / П. А. Загребельний. – К. : Дніпро, 1976. – 668 с.
13. Загребельний Павло Архипович. Левине серце : роман / П. А. Загребельний. – К. : Радянський письменник, 1978.
14. Загребельний Павло Архипович. Неймовірні оповідання : оповідання, повість / П. А. Загребельний. – К. : Радянський письменник, 1987. – 367 с.
15. Загребельний Павло Архипович. Неложними устами : статті, есе, портрети / П. А. Загребельний. – К. : Радянська школа, 1981. – 479 с.
16. Загребельний Павло Архипович. Первоміст : роман / П. А. Загребельний. – К. : Веселка, 1982. – 295 с.
17. Загребельний Павло Архипович. Переходимо до любові : роман / П. А. Загребельний. – К. : Радянський письменник, 1973. – 259 с.
18. Загребельний Павло Архипович. Попіл снів : повість / П. А. Загребельний. – К. : Український письменник, 1995. – 159 с.
19. Загребельний Павло Архипович. Розгін : роман : Кн. 1 / П. А. Загребельний. –

- К. : Дніпро, 1976. – 218 с.
20. Загребельний Павло Архипович. Розгін : роман : Кн. 2 / П. А. Загребельний. – К. : Дніпро, 1976. – 225 с.
 21. Загребельний Павло Архипович. Роксолана : роман / П. А. Загребельний. – К. : Радянський письменник, 1980. – 574 с.
 22. Загребельний Павло Архипович. Тисячолітній Миколай : роман / П. А. Загребельний. – К. : Довіра, 1994. – 635 с.
 23. Загребельний Павло Архипович. Учитель : оповідання / П. А. Загребельний. – К. : Радянський письменник, 1957. – 108 с.
 24. Загребельний Павло Архипович. Шепіт : роман / П. А. Загребельний. – К. : Молодь, 1981. – 376 с.
 25. Загребельний Павло Архипович. Я, Богдан: Сповідь у славі : роман / П. А. Загребельний. – Харків : Фоліо, 2001. – 654 с.

Матеріали про життя і творчість

1. Бентежний світ історії : деякі суспільно-історичні аспекти у творчості Павла Загребельного // Іванченко Р. Я повертаю Україні те, що в неї вкрадено : статті, нариси, роздуми. – К., 2005. – С. 184–190.
2. Білик Н. Міфологічний вимір семантики ключового знака-символу в романах П. Загребельного „Диво” і „Первоміст” та І. Андрича „Міст на Дрині” / Н. Білик // Слово і час. – 2009. – №10. – С. 66–76.
3. Борчук А. Роман П. Загребельного „Роксолана” / А. Борчук // Все для Вчителя. – 2013. – № 11. – С. 66–67.
4. Глибінь і розмаїття дивосвіту П. Загребельного // Фащенко В. У глибинах людського буття: Літературознавчі студії. – Одеса, 2005. – С. 580–606.
5. Грищенко І. Велике таїнство творення. Урок вивчення роману Павла Загребельного „Диво” / І. Грищенко // Дивослово. – 2009. – № 7–8. – С. 68–70.
6. Єременко О. Диво від Павла Загребельного : на шляху пізнання особистості в історії й історії в особистості : матеріали до бінарного уроку за романом „Диво” П. Загребельного / О. Єременко // Українська література в загальноосвітній школі. – 2010. – № 4. – С. 25–30.
7. Жулинський М. Він залишив нам правду про ХХ століття / М. Жулинський // День. – 2014. – 15–16 серп. – С. 11.
8. Загребельний Павло Архипович (1924-2009 рр.) // Попельницька О. О. Сто великих діячів культури України. – К., 2010. – С. 387–390.
9. Загребельний Павло (1924–2009) // Українські письменники : біографії, огляди творчості, літературні напрямки і течії, літературознавчий словник. – К., 2011. – С. 93–96.
10. Загребельний Павло Архипович (нар. 1924) // Усі письменники і народна творчість : довідник. – К., 2007–2008. – С. 124–126.
11. Запорожець В. Із спогадів про Павла Загребельного / В. Запорожець // Культура і життя. – 2014. – 22–28 серп. – С. 22.

12. Зборовська Н. Влада і свобода в романах Павла Загребельного / Н. Зборовська // Слово і час. – 2011. – № 10. – С. 3–23.
13. Куліш Н. Українець, який діагностував час / Н. Куліш // Слово Просвіти. – 2014. – 28 серп.–3 верес. (ч. 34). – С. 11.
14. Леонова Н. „Я жив тобою, Україно мила..” (огляд життя і творчості Павла Загребельного). 11 клас / Н. Леонова // Вивчаємо Українську мову та літературу. – 2018. – № 13–14 (трав.).– С. 40–48.
15. Насенко М. Загребельний під козацьким хрестом / М. Насенко // Літературна Україна. – 2017. – 31 серп. – С. 3 ; 11.
16. Павло Загребельний : „Ми єдині й неповторні на світі” // Віче. – 2014. – № 15–16. – С. 52–54.
17. Павло Загребельний : „Я вибирав великі душі, які сяють нам крізь тисячоліття” // Демократична Україна. – 2014. – 22 серп. – С. 13.
18. Панченко В. Золота нить історії: ми з Київської Русі / В. Панченко // Сила м'якого знака, або Повернення Руської правди. – К., 2011. – С. 281–289.
19. Поплавська Т. Доля талановитої людини в романах П. Загребельного „Диво” та К. Гамсахурдія „Десниця великого майстра” / Т. Поплавська // Українська мова та література. Шкільний світ. – 2013. – серп. (№ 16). – С. 36–40.
20. Савченко С. Творив щедро і з великою вірою : до 90-річчя від дня народження П. Загребельного (1924–2009) / С. Савченко // Дати і події, 2014, друге півріччя : календар знаменних дат. – К., 2014. – № 2 (4). – С. 51–56.
21. Садовник О. Романи Олеся Гончара „Таврія” і Павла Загребельного „Диво” : контекст авторської точки зору / О. Садовник // Феномен Олеся Гончара в духовному просторі українства : збірник наук. статей. – Полтава, 2013. – С. 279–285.
22. Сизоненко О. Павло Загребельний у координатах миті й вічності / О. Сизоненко // Літературна Україна. – 2010. – 5 серп. – С. 7.
23. Слабошпицький М. Він написав найбільше з вітчизняних прозаїків усіх часів / М. Слабошпицький // Урядовий кур'єр. – 2014. – 27 серп. – С. 16.
24. Слабошпицький М. Пригоди його душі / М. Слабошпицький // Слово Просвіти. – 2014. – 11–17 верс. (ч. 36). – С. 12.
25. Слово на спочин душі : [пам'яті П. А. Загребельного] // Літературна Україна. – 2009. – 5 лют. – С. 1–2 ; 12 лют. – С. 2.
26. Слюсар А. Ребуси за творчістю українських письменників. Павло Загребельний / А. Слюсар // Вивчаємо Українську мову та літературу. – 2017. – № 4–5 (лют.). – С. 66–67.
27. Сушкевич Т. Наративна модель роману П. Загребельного „Первоміст” / Т. Сушкевич // Слово і час. – 2012. – № 10. – С. 84–88.
28. Черемісова О. Небаченої величі і краси храм, який не мав рівних у світі (за романом П. Загребельного „Диво”) / О. Черемісова // Українська мова та література. Шкільний світ. – 2016. – № 5–6 (берез.). – С. 66–69.
29. Черкас О. Художня деталь у творчому космосі Павла Загребельного / О. Черкас // Українська література в загальноосвітній школі. – 2015. – № 5. – С. 39–41.
30. Чернов А. „Щоб жити, потрібні вітчизна, свобода і пісня” / А. Чернов //

- Літературна Україна. – 2014. – 4 верес. – С. 5.
31. Чупринін О. Вивчення творчості П. Загребельного в школі. Уроки літератури / О. Чупринін // Вивчаємо Українську мову та літературу. – 2010. – № 7 (берез.). – С. 23–31.
 32. Шевченко Ж. „Чеберяйчики” Павла Загребельного / Ж. Шевченко // Дивослово. – 2009. – № 7–8. – С. 70–71.
 33. Шпиталь А. Skripta manet (До 85-ліття Павла Загребельного) / А. Шпиталь // Слово і час. – 2009. – № 8. – С. 101–108.
 34. Яворівський В. Життям зневажив рабство / В. Яворівський // Літературна Україна. – 2009. – 12 лют. – С. 3.

Фільмографія

1. Забута кінематографістами творчість Павла Загребельного [Електронний ресурс] // Cutinsight : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2019. – Режим доступу : https://www.cutinsight.com/ua/zabytoe_kinematografistami_tvorchestvo_pavla_zagrebelynogo/ (дата звернення : 03.07.2019). – Назва з екрана.
2. Загребельний Павло Архипович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2019. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення : 03.07.2019). – Назва з екрана.
3. Кіновечір „П. А. Загребельний і кінематограф” [Електронний ресурс] // Департамент культури і туризму Полтавської облдержадміністрації : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2019. – Режим доступу : <http://www.poltavaculture.gov.ua/novini/operativna-informatsiya/491-kinovechir-p-a-zagrebelnij-i-kinematograf.html> (дата звернення : 03.07.2019). – Назва з екрана.
4. Цікаві факти про Павла Загребельного [Електронний ресурс] // znaj.ua : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2015–2019. – Режим доступу : <https://znaj.ua/society/cikavi-fakty-pro-pavla-zagrebelnogo> (дата звернення : 03.07.2019). – Назва з екрана.

Електронні ресурси

1. Павло Загребельний біографія коротко [Електронний ресурс] // Dovidka.biz.ua : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2013–2019. – Режим доступу : <https://dovidka.biz.ua/pavlo-zagrebelnij-biografiya-kоротko/> (дата звернення : 25.06.2019). – Назва з екрана.
2. Загребельний Павло Архипович [Електронний ресурс] // Інститут історії України : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2016. – Режим доступу : <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe> (дата звернення : 25.06.2019). – Назва з екрана.
3. Павло Загребельний життєвий та творчий шлях [Електронний ресурс] // Українська література : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2010–2019. –

- Режим доступу : <http://www.ukrlitzno.com.ua/pavlo-zagrebelnij-zhittyevij-ta-tvorchij-shlyax/> (дата звернення : 25.06.2019). – Назва з екрана.
4. Павло Загребельний. До запитання [Електронний ресурс] // UA:Перший : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2019. – Режим доступу : <http://1tv.com.ua/programs/zagrebelnii> (дата звернення : 25.06.2019). – Назва з екрана.
 5. Загребельний Павло Архипович [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2014–2019. – Режим доступу : http://esu.com.ua/search_articles.php?id=15239 (дата звернення : 26.06.2019). – Назва з екрана.
 6. Павло Загребельний [Електронний ресурс] // Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2018. – Режим доступу : <http://www.dnu.dp.ua/news/776> (дата звернення : 26.06.2019). – Назва з екрана.
 7. Павло Загребельний [Електронний ресурс] // Facebook : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2019. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/pavlo.zagrebelny/posts/1409121549157673/> (дата звернення : 26.06.2019). – Назва з екрана.
 8. Життєвий і творчий шлях Павла Загребельного. Реферат [Електронний ресурс] // Освіта.UA : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2007–2019. – Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/biograf/24039/> (дата звернення : 26.06.2019). – Назва з екрана.
 9. Життя та творчість Павла Загребельного [Електронний ресурс] // UkrLib : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2000–2019. – Режим доступу : <https://www.ukrlib.com.ua/referats/printit.php?tid=12378> (дата звернення : 27.06.2019). – Назва з екрана.
 10. Життєвий та творчий шлях Павла Загребельного [Електронний ресурс] // Управління освіти адміністрації слобідського району харківської міської ради : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2013. – Режим доступу : <http://www.slobidske-ruo.edu.kh.ua/> (дата звернення : 27.06.2019). – Назва з екрана.
 11. Павло Загребельний. Критика. Особливості творчості П. Загребельного [Електронний ресурс] // radio : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2017. – Режим доступу : <http://md-eksperiment.org/post/20170321-prekrasne-gartovane-v-borotbi> (дата звернення : 27.06.2019). – Назва з екрана.
 12. Павло Загребельний: книги і особистість (ОНОВЛЕНО) [Електронний ресурс] // ЛітАкцент : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2017. – Режим доступу : <http://litakcent.com/2010/03/05/pavlo-zahrebelnyj-knyhy-i-osobystist/> (дата звернення : 03.07.2019). – Назва з екрана.
 13. „Для творчості Загребельного характерна колізія – „Моцарт і Сальєрі” [Електронний ресурс] // Україна Incognita : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2011. – Режим доступу : <http://incognita.day.kyiv.ua/dlya-tvorchosti-zagrebelnogo-xarakterna-koliziya.html> (дата звернення : 27.06.2019). – Назва з екрана.

Для нотаток

Серія "Бібліотечка рефератів"

Дивосвіт Павла Загребельного

*Інформаційно-бібліографічні матеріали
до 95-річчя від дня народження П. А. Загребельного*

Укладач: Вікторія Юріївна Логвиненко

Редактор	С. В. Сичова
Комп'ютерна верстка	О. М. Якубовський
Комп'ютерний набір	В. Ю. Логвиненко
Відповідальна за випуск	С. В. Сичова

Підписано до друку 11.07.2019. 36 стор. Тираж 3 прим.
Полтавська обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара
36039, м. Полтава, вул. Гончара, 25а
<http://libgonchar.org>
E-mail: pobugonchara@ukr.net